

DIURNALU GLUMETIU SOCIÁLE-POLITICU-TOCU.

Fóia acést'a ese tóta Marti sér'a,
- dar prenumeratiunile se primescu
in tóte dílele.

Pratiula pentru Ostrungur'a: pre anu
8 fl. pre 1/2 de anu 4 fl. pre unu tri-
leulu 2 fl. éra pentru Strainetate:
pre anu 10 fl. pre 1/2 de anu 5 fl.
pre unu trileulu 2 fl. 50. cr. in v. a.
Una esemplariu costá 15 cr.

Tóte siodienciele sí banii de prenu-
meratiune sunt de a se tramite la
Redactiunea diriginte a diurnalului:
Aradu, Straf'a Teleki-ana, nrulu 27.

Insertiunile se primescu cu 7 cr. de
linia, și 30 cr. tacse timbrale.

TANDA și MANDA

T. Hm! frate Mando, — acum'a nu-e bine!

M. Ce s'a 'ntemplatu éra-si?

T. D'apoi, frate, s'a superatu pocutroculu Sabudvoru
pentru-cá „Armenopolitanulu d'in nr. 27 a Federatiunei“
nu l'a laudatu sí pre d'insulu de o potriua cu Manu, Branu
sí Napoianu.

M. Me mirám de ce bateu ieri asiá de aspre ven-
turi! Adeca pentru superarea „Mariei-Sale!“

T. Ei, Dieu! — numai „Armenopolitanulu“ díce, cá
Sabudvoru nici „calfa“ nu póte sá fia la cei trei, . . e pré
slabu la angeru.

M. Hm! Sí ast'a póte fi! —

T. Óre de ce unii cinstiti domni de „hei“ mari
dela Naseudu nu au participatu nece in astu anu
la marea serbatóre nationale de 3/15 Maiu? . . .

M. De securu cá tempulu a fostu nefavoritoriu,
sí se-au temutu de tresnete! . . .

T. Pst! sà-ti spunu eu numai tie! — De natio-
nalisti infocati! Se-au temutu cá aprinsi de foculu
libertatiei, egalitatiei etc. voru fi nevoiti a tiené vor-
biri infocate sí apoi . . .

M. Sí-apoi? . . .

T. Hei! sí-apoi! . . . Apoi déca vá audí Pista
dela „Pute-a-pesce“, delocu i vá buctá la cea d'an-
tania alegere! . . .

M. Aha! acumu precepu cu! Ei facu acést'a de
„gggu-v-v-vern-n-n-am-mmennnttalllssstttt“ mari ce
sunt!

Programu de Mulát-ság. *)

Noi, társaság rumuneásca „Nagy Pétru“, aka-
rendu punye tartóság desvoltării ajkuriloru nostu, ám
határozolaitu face tartóságulu cu finyás Mulát-ság,
nyi asiá:

1. Öchselenziás ná-k-lu V nyi va spunye ma-
gyarazatu dye lá dicsőséges § 5 dyin „alábszabálya“
nostu, mert numai jelu áre lunga kápázitás pentru
ácestyeá.

2. Apoi *Gáligdörile*, vicel-nükü sí atyamesterul
nostu, eu otyi dye feresti, nyi vá spune, énekelün-
du, fromosu Confusio ese jeszte, cu alkalmazás lá
társaságu nostu ajkureseu-rumunyesk-unguresti.

Ácsestea mindig csak solo.

3. Vinye apoi mind kettó spusu domni lungi cu
unu „hires portrét“ sí spunye dye pe elu multye,
fortye multye sí spunye, cá acestá estye, — adeca sci-
ti ese estye.

4. Toti tyisturile apoi in rendu face cu capu-
rile inaintye. Domnyii publicu remanye gura cascata;
sí aus mit der Mulát-ság.

*) Judecanda dupa cuprinsu sí stilaré, dâmu cu soco-
tél'a, cá acestu programu se referesce la societatea de lec-
tura d'in Pest'a. Ce e dreptu, generosulu, care ni-a tramisu
copi'a fidela a acestui programu, plinu de bucuria, a uitá-
tu sá ne chiaritice sí in acést'a privintia, inse atát'a ni-a
sfoptitu, ce sí noi éra numai sfoptimn on. cetit. cá socotit'a
societate a voitu sá surpriudia publiculu cu acést'a produc-
tiune, viu documentu despre progresarea ei in er'a
§-lui 5. —

Red.

Practicu.

„Ce faci mái?“ intrebá cine-va pre unu barbatu,
ce-si jocá soci'a pone la ametiela.

„Apoi sá vedi! — response sociulu fara sá stee'n
jocu. — Mi vorbesce pré multe, sí am aflatu, cá numai
asiá o potu face sá taca, dec'o jocu, pone-ce nu mai
póte vorbí de obosita.“

TRĂNCĂ ȘI FLĂNCĂ.

Tr. Audi, audi, sora Flăncă, am vediatu unu lucru.
Fl. Ce? unde?

Tr. In baserica catolica d'in Bai'a-Mare. — Eră, draga, o gramada de femei tenere d'in clas'a „mai culta“, ce stau in giurulu altariului și cochetau cu preotii.

Fl. Aha! — pe semne — pentru-că ele facu parte d'in clas'a „mai culta“.

Revoluți'a d'in Perlesci.

— Romanu tragicu in V. parti. —

Scosu d'in nisea manuscrite dela Ispania și alcătuitu dupa celu mai nou sistem, datu fiind: intru einstea și marirea celor intru tôte de o potriva între sine.

(Urmare.)

Ei, tenerulu cavaleru Amorinschi și bel'a copila Giz'a petrecura intrég'a diua împreuna in dulci sfopotiri și plini de fericire tainuita. Candu sórele inclină spre apunere, amendoue sufletele inrudite se coborira in gradina primblandu-se pr'ntre cei patru arbori, pr'ntre a caroru crengi cadeau radiele lunei asupr'a lui Spulberu serenadulu.

Și apoi . . . și apoi . . . Petrecerea lor nu mai cunoscea culme și margini!

Domineca desu de demanétia Spulberu, incinsu cu sabi'a, imbracatu in costumu nationalu, pe capu cu unu clabatiu a la Mihaiu vítézulu, sborá pe drumulu de tíera inspre padurea dela Cium'a.

In urm'a lui saltau alti 24 calarasí, totu voinici d'in Perlesci. — — — — —

La unu-spre-diece óre inainte de prandiu Spulberu, d'inpreuna cu suit'a sa, sosira in padurea dela Cium'a.

Pe o poiéna deschisa erau adunati vre-o 1000—1500 ómeni, d'ntre cari o mare parte inarmati. Spulberu fú priimitu cu ovatiuni. — — — — —

Dupa o scurta prevorbire cu ómenii sci, Spulberu ordoná, ca trup'a numai decátu să pornésca, dupa-ce elu a priimitu sciri d'in isvoru fórte siguru, cumu-cá Ilustritatea Sa se afla dejá in Perlesci.

Trup'a porni spre miscare.

In acestu momentu se audí pocnitur'a unei pusce descarcate . . . Căti-va honvedí, pe semne o potruila, aparura pe locul deschisu.

Peste câte-va momente vr'o 1500 honvedí navalira cu „hurrah!“ asupr'a plaiului acoperitu cu flori.

V. Explosiunea.

Sambata generalulu Concini accepta pone sér'a, ca să priinésca sciri d'in Perlesci . . Nu sosí nimicu . . Elu esmise dar' patrurile inducite și căti-va spioni cu insarcinarea, ca să strabata pone la Perlesci și să aduca sciri de acolo.

Patrouillele și spionii pornira . . dar' nu mai rentorara . . . Pe semne ei au fostu prinsí.

Domineca deminétia padia marginala prinse unu tieranu romanu. Elu fú dusu la generalulu comandantu.

Fiindu romanulu ascultatú, elu fasioná, cumu-cá nu scie nimicu despre revolutia. Dar' a vediatu, cete de ómeni, parte inarmati, mergendu spre Perlesci, a vediatu nu de parte de birtulu dela Ciorani, unu honvedu ranitu pone la mórte, și a vediatu, candu ieri satenii d'in Ciomagesci au opritu caruti'a, in care siedeá unu oficiru.

Nu remase nici o indoiéla, cumu-cá contele de Frica, d'impreuna cu cavaleru de Amorinschi, au fostu prinsí de catra romani.

Generalulu comandá déra, ca trupele să se pregatésca spre pornire. — — — — —

Peste unu patrariu de óra o lunga colona de osteni se miscá in marsiu repede inspre Perlesci.

Generalulu, cu statulu maioru, mergea calarindu in frunte. — — — — —

Cătra 11 óre inainte de amédia-di in padurea dela Tulburi erá unu focu viiu. . . Peste câte-va minute incetá foculu pelotóneloru. . . Inca câte-va focuri isolate . . . trei focuri daté d'in tunuri . . . și apoi dóne trupe de honvedí se vedeau fugindu n'a in drépt'a, alt'a in steng'a. . .

La locul luptei remasera vr'o 75 de morti ori raniti. Toti erau honvedí. — — — — —

Pone-ce pr'in paduri se petrecura aceste intemplari ingrozitórie, bunii patrioti, adunati in sala comitatensa, acceptau cu nerabdare și cuprinsí de spaima sosirea honvediloru.

Hotaritu fiindu, ca demnulu Pungulányi, d'impreuna cu nobilulu cavaleru de Amorinschi, să fia esmisí, ca să incerce impacatiuni cu daco-romanii, domineca demanétia, candu Pungulányi, pregatitu cu tóte, voi să pornésca in importan-t'a-sí misune, se constată, cumu-cá nobilulu cavaleru și parlamentaru nu se afla mai multu la cas'a comitatului. Tóte incercarile, facute pentru aflarea lui, remasera zedar-nice. Căti-va d'ntre viteji scósera capulu pe ferésta, pentru-ca să-lu véda in apropiare. Erá inse consultu, ca nime să nu iésa d'in locul siguru pr'in baricade.

Dupa perderca și acestui singuru osténu, pre care-lu avura in mediu-loculu lor, patriotii perdura și cea d'in urma radia de sperantia. Ei stau palidí, tacendu și privindu unii la altii, siguri fiindu, cumu-cá mórtea lor este o chestiune numai de tempu.

La 11 óre o baba betrana, ce veniá dela unu satu in-vecinatu, li adusa vestea, cumu-cá asta-di in diori o trupa cam de 150 sateni inarmati ar fi pornitu spre padure.

Patriotii scapara armele d'in mani.

Dupa 12 óre unu slovacu, negociatoriu de stiela, li aduse vestea, cumu-cá in padurea dela Tulburo a fostu o lupta crancena, remaindu vr'o 500 de raniti și morti pe campulu de batalia.

Patriotii se coborira in pivnitia, remaindu numai acei'a in cladirile de susu, cari n'au incaputu in pivnitie.

Inspre 2 óre o trupa de 10-15 calarasí honvedí trecú in saltate pe lunga cas'a comitatului, fulgerandu in diosu pe uliti'a cea mare.

Nu remase nici o indoiéla, cumu-cá daco-romanii sunt in apropiare.

Patriotii, incuragiati de sfetniculu Punguleanu și sentindu apropiarea primejdíei, și-culesera armele, gat'a fiindu spre lupta.

La 2½ óre ferestile casii comitatense tremurara de trei ori sghitice de trei salve date in apropiare . . Cadiura câte-va bucati de varu de-pe pareti; cadiura câte-va arme d'in manile patriotice; in semnu de ecou la salvele date d'in afara, se descarcara câte-va pistóle in cadere . . Dup'acca sal'a se implú de fumu, ómenii incepura a fi loviti de o putóre grea. . . și totulu se linisei . . .

Peste câte-va momente sosira câte-va sute de calarasí, voinici romani imbracati in vestmintele sale de serbatóre. . . In frunte calariá elu insu-sí, Spulberu, „quem impavidum ferient ruinae“, incunguratu fiindu de căti-va teneri d'in clas'a inteligenta. Spulberu erá mandru, arctarea lui mai-

estetica, privirea lui croică . . . Ah! pentru-ce nu privia Giza pe ferăsta! . . .

Calarasii se postara pe piatia, formandu unu cercu pe lunga cas'a comitatensa.

Cas'a tremura pe pamentulu miscatu de copitele cailoru. In casa tremurare patriotii, era d'in muntele d'in faciea casii babuire un'a dupa alt'a trei-spre-diece descarcari grele . . . Ferestile tremurara de trei-spre-diece ori; se sparsera câte-va sticle, era piati'a încep a se implé de osteni . . . Nonvedi, tierani inarmati si altii nearmati intrara in marsiu repede, implendu nu numai piati'a, dar' si intrarile ulitieloru laterale.

Spulberu, comandantulu, pe facie cu expresia unei nespuse fericiri, se opru in faciea clădirii comitatense si redica sabi'a sa in susu.

Urmarea acestui semnu fu unu vuetu adencu . . . Câte-va mii de ómeni erupsera in strigate, alu caroru intielesu nu se putea destalmaci.

Susu, in sala si diosu in pivnitio starile nu se lasa sa fia descise . . . Ei, câte-va sute, in faci'a atatoru mii!?

„O carpa alba, o carpa alba!“ — striga sfetniculu Punguleanu!

Nime nu cuteza sa-si bage man'a in busunariu.

Punguleanu insu-si, ca romanu, nu avea carpa alba. Elu se desbumba, rupse o bucata d'in camesi'a sa si o scósa pe ochiulu unei feresti sparte.

Ca raspunsu la acést'a capitulare sunara trei salve grele, date d'in apropiare. —

„Ei vinu! ei vinu!“ — striga unu servitoriu, ce intru desperatu in sala. — Au spartu port'a si vinu cu Spulberu in funte.“

Patriotii si-gatira armele. —

Usi'a se deschise . . . Cadiura vr'o trei-dieci de focuri descarcate in frica de catra patrioti . . . Ferestile

se sparsera . . . Varulu totu cadiu de-pe pareti . . . Spulberu, urmatu de alti trei-spre-diece voinici, intru in sala cu capulu pe susu . . . In fumulu celu mare nu vedea nimicu.

. . . . In sfersitu i se paru ca diaresce ceva negru. Se opru intr' o distantia cuviintósa inaintea acestei dierenie si cuventu astfelu:

Ilustrisime! Nobile Conte!

Gratióse Domnule!

Sunt sícpte luni de díle, decandu comitatulu nostru nu a avutu fericirea a te vedé in mediuloculu seu; decandu in-grigitorulu parinte este departe de credintós'a sa turma. Momentulu, in care era-si te vedemu in mediuloculu nostru, este unu momentu de inalta fericire. Este unu momentu de inalta fericire in specialu pentru noi romanii perliti . . . Contrarii nostri au voitu a ne opru, ca sa manifestamu bucuri'a semnta la sosirea Ilustritatii Tale, tainuindu-ni acést'a fericitória scire. Dar' ah! iubirea adeverata le afla tóte . . . Mussele, ce stau aici cuprinse de bucuria, mii de voinici, sunt o via dovéda despre iubirea, ce romanii perliti au catra tíera; tronu si Ilustritatea ta . . .

(Bunii patrioti incepura sa iésa de sub mesi si scaune, pe unde s'au fostu ascunsu.)

Priimiti dar', — cuventu elocintele Spulberu mai departe, — expresi'a iubirei nóstre, priimiti. . . .

Intr'acestu momentu, iesindu fumulu succesivu pe ferésta, Spulberu observu, cumu-ca diereni'a, catra care elu si-a adresatu frumós'a cuventare, a fostu cuptoriulu celu de feru. — — — — —

Peste câte-va momente sunare câte-va salve si câte-va „sa taiésca“ de voci miite . . .

* * *

(Finea va urmá.)

Krach.

Colo 'n Beciu la cas'a mare,
 Ce jidanii-i d'eu cà-e Bursa.
 Unde hotii tragu parale
 Dela cei ce-i prindu in cursa,
 Unde ori sî care „Schwindler“
 Adi e „Tandler,“ mane-e „Gründer,“
 Unde cei mai mari strengari
 Potu sà devina bancari.
 Sî 'nea privilegiati
 De „Gründeri“ mai blastemati;
 Unde cu niste coupóne
 Jefuescu ci milióne
 Dela tíera sî poporu
 Totu sub scutul Domniloru,
 Domniloru de la potere,
 Cari iuca sî-facu avere
 Totu pe-aceste cài honette,
 Ca sà sburde cu grisette.
 Dar' de-atata furatura,
 Jidovéscă belitura,
 Nu sciu ce s'a intemplatu,
 Ca sî d'in seninu de-odatu,
 Tamanu candu tienéu ei sfatu
 Despre treburi de furatu,
 Intra Schmüles celu vestitu
 Sî c'unu tonu camu regusitu
 Striga „Gott über die Welt!
 Krach! capores! „kein Percent“
 „Vie heist!“ striga toti, dar ah!
 Unu momentu sî toti sunt „Krach!“

Ametiél'a e grodiava,
 Căci „Herr Krach“ fora zabava,
 Ca sî unu fulgeru, se ivise
 Pune chiaru dupa culise,
 Unde Herr v. Hotieles
 Imbiá cu „Gründeles,“
 Pentru care neci Rotschild
 Nu mai da neci unu florintu,
 Ba neci chiaru o potorónia
 Pe-a jidaniloră coupóne.
 De necasu elu dar' ce face?
 Unu revolveru iute scóte,
 Ca sî-nu „echter Cavalier“
 Von der „Actien-Papier“,
 Sî lu-tínteseo dreptu spre capu,
 Care l'a facutu de-e napu,
 Sî de actii sî de „Geld, —“
 Sî-apoi „Krach von dieser Welt!“

Dar'ce? credeti s'a gatatu—
 Tréb'a cu astu blastematu?
 Ve 'nsielati, cà-ci éta suna
 Clopotulu de pe tribuna:
 Schwindeles s' aduca „Geld.“
 „Schmaren! ich bin insolvent!“
 „Wie hast? und ich sein Cavent!“
 Sbera-umu „Macler“ la momentu,
 Sî cu elu apoi camu iute
 Inca sî mai alti trei sute
 Toti „Herr v. Parol d' honere,
 Von der Schwindel Gavalere“,
 Sî 'ngroditi sî spaimentati
 Sî-عاتیة de grumadi
 Cate-o sfóra tarisóra
 Sî pe toti o crénga usfora.
 De-a solvi i-a mont-situ;
 C' unu „Krach!“ tréb'a s'a finitu.

Dar' déca n'aru fi sositu
 Ministerulu celu vestitu,
 Kerkapoly cu Pretis
 La jidani, de li-a promisú
 Done sute milióne

Ca sî-sî faca ér' coupóne
 Sî sà 'ncépa d'insii éra
 Sà mai fure de pr'in tíera,
 Cà-ci altu-cumu tíer'a-aru porí,
 Déca intr'insa hoti n'aru fi,
 Care s'-o mai ciupelésca,
 Sub ingrigirea Domnésca.
 Cari i-au privilegiatu,
 Póte cà sî destinatu
 Pentru 'ntrég'a Monarchia,
 Inca d'in tempulu lui Bach,
 Sà-i gatésca pe vecia
 Unu grodiavu de mare „Krach.“

Sî adi crede ori sî cine,
 Cumea mane s'eu poimane
 Tóta Ostr-Ungari-ah
 O sà faca-unu mare „Krach“ !!!...

Vasiesúu.

Găciturî.

Cari bóle sî au sî ele diu'a loru?
 Frigurile, candu te prindu, dîci cà adi e diu'a
 friguriloru. —

Care e animalulu celu mai credintiosu?
 Peduchele, càci elu nu se lasa de tine neci in
 spendiuratori.

Pentru-ce portàmu anelulu de credintia la man'a
 stenga?

Pentru-cà eu drépt'a sà-lu aperamu.

Cari sunt mintiuosî privilegiati?
 Advocatii, astronomii sî jurnalistii.

Care capu e fora peru?
 Capulu podului; capulu satului.

Candu intrii in baserica, ce ai la man'a drépta?
 Cinci degete.

Cumu devinu ómenii la diregatorii 'nalte?

Unii per Nominativum, adica pr'in marimea nume-
 lui loru; altii per Genitivum, adica pr'in nascere.
 Unii per Dativum, adica pr'in a da parale; — altii
 per Acusativum adica pr'in calumniare, sî denun-
 cierea altora. — Unii per Vocativum, adica pr'in in-
 plinirea esacta a chiamarii loru; altii per Ablativum,
 adica pr'in orb'a sî mamelucésc'a-li supunere sî res-
 pectarea porunciloru straine.

3/15 Maiu.

In tóte partile lumii s'a serbatu diu'a de 3/15
 Maiu, in care s'au implinitu 25 ani dela diu'a, in
 care romanii ardeleni au facutu, ca multi d'ntre
 fiii loru sà fia domni mari, deputati pe la Pest'a,
 secretari pe la ministerii, fispani pr'in comitate, sî
 felu de felu de tisturi cu plati gróse. Cu tóte aceste,
 ce minune!—tocmai acesti domni mari n'au luatú parte
 la serbare. In Blagiu, la Nascudu, Pest'a, Vien'a,
 intoctmai casí la Aradu, tocmai acesti domni nu s'au
 veselitu impreuna cu ceilalti romani pèrliti. — Deci
 ni se pune intrebarea: pentru-ce asta modesta
 retragere!?

Pentru-cà, — sî-gandescu domnii cei mari,—sunt
 domnii sî mai mari, la cari n'ajungu decàtu cei, ce
 nu sunt, precum erau cei dela 3/15 Maiu 1848.